

اخلاق حرفه ای

ضامن موفقیت سازمانی

(بخش اول)

کارشناس آموزشی و فرهنگی دانشکده شیمی

تهیه، تنظیم و گردآوری مطالب: نیر مسافر

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) :

شما نمی توانید با اموال خود، دل همه مردم را بدست

آورید، پس با روی باز و برخورد نیکو، چنین کنید.

(کافی، ج ۳، ص ۱۶۱)

مقدمه‌ای بر دلایل اهمیت اخلاق و پرداختن به آن

ارسطو می‌گوید تنها موضوعی که قادر است انسانیت انسان را شکوفا و او را عمیقاً «راضی و شاده» کند، اخلاق است چراکه انسان با رعایت اخلاق به خیر و فضیلتی که در کنه آن نهان است و با رعایت اخلاق در وجود انسان جاری می‌شود دست می‌یابد وی معتقد است به خاطر همین سود غیرمادی است که باید انسان دنبال اخلاق برود. از طرفی وی باور دارد برای هر چیز غایتی است و هیچ‌چیز بدون رسیدن به غایت خود، کامل و سعادت‌مند نمی‌شود مثلاً شمشیر زمانی به غایت خود رسیده که تیز و برنده باشد و انسان نیز غایتی دارد و آن غایت فقط با اندیشیدن و تفکر در رفتار و رعایت اخلاق حاصل می‌شود.

کنفوسیوس، اندیشمند و فیلسوف شهیر چینی^۱، در خصوص دلایل توجه انسان به مقوله اخلاق و تفکر در این زمینه، معتقد است متفاوت بودن را همه دوست دارند؛ تنها عادات و اخلاق انسان‌هاست که موجب تفاوتشان می‌شود لذا توجه به اخلاقیات یکی از ابزارهایی است که انسان می‌تواند نیاز به متفاوت بودن را به‌واسطه آن

ارضا نماید. با این وصف، در نظر وی فضیلت اخلاقی انسان، یعنی سپردن زندگانی‌اش به دست خرد و اندیشه و انجام فعالیت‌هایش به بهترین وجه تحت رهبری عقل.

امیر مؤمنان، حضرت علی^ع به امرای تحت نظر خود می‌فرمایند: زوال اخلاق کارگزاران باعث ظهور احساس ناخشنودی از خود و احساس بطالت و سستی در آنان خواهد شد این سستی منشأ ترشرویی، برآشفتگی، یدرقتاری؛ بی‌حوصلگی

و کارگریزی است و مردم را از رسیدن به حقوقشان بازخواهد داشت لذا باید کارگزاران به اخلاق حمیده و پسندیده مجهز شوند. جالب اینکه سیستم اداری کنونی هم دچار آسیب‌هایی مثل بی‌انگیزگی و کارگریزی است و همین امر موجب ترشرویی کارکنان و مدیران می‌شود و امیر مؤمنان چه خوب این نکته را بیان فرموده‌اند انگار از حال امروز بشریت و بیماری گریبان گیر وی مطلع بودند و راهنمایی‌های لازم را برای رهایی از این آسیب اخلاقی ارائه داده‌اند.

باروخ اسپینوزا، فیلسوف و متفکر معروف قرن هفدهم میلادی، اهل هلند، معتقد بود تمایز بین بدی و خوبی مربوط به رفتار و اندیشه، توسط مبحثی به نام اخلاق تعیین می‌شود و این اخلاق است که مرز بین بدی و خوبی را تعیین می‌کند

اشکال کار در بیانات اسپینوزا، نگاه صفر و یک به تمامی امور اخلاقی است در صورتی که ما معتقدیم اخلاق در برخی کدها حالتی فازی دارد و خارج از حوزه صفر و یک و سیاه و سفید است، اسپینوزا در قضیه ۳۴ از بخش دوم اخلاق می‌نویسد: هر تصویری در ما که مطلق، یعنی تام و کامل است، صواب و درست است. لذا می‌توان گفت به نظر وی، حقیقت، مرتبط با شناخت است پس برای دستیابی به حقیقت اخلاق باید آن را شناخت، اگر شناخت ما از امری، شناختی واضح، متمایز و بدیهی باشد، آن شناخت، شناخت درست و حاکی از حقیقت است و نادرستی نتیجه تصورات ناتمام، ناقص و مبهم است، شناخت ناقص سبب دوری از حقیقت می‌شود.

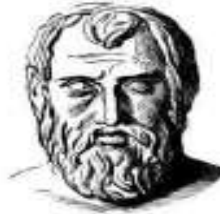

دکتر ابراهیم فیاض^۱ پایه‌های شکل‌گیری و تکوین رفتار انسان را در جامعه مبتنی بر اخلاق می‌داند و معتقد است نیک‌روزی و موفقیت و یا شکست و اضمحلال جوامع و سازمان‌ها ناشی از رفتار و رفتار هم‌نشأت گرفته از اخلاقیات است لذا هر جامعه و سازمانی که دنبال موفقیت و نیل به اهداف است و درصدد افزایش اثربخشی و بهره‌وری است، چاره‌ای جز تمرکز بر اخلاق و آموزش اخلاق حمیده ندارد و برای اصلاح و تعالی رفتار باید روی اخلاقیات متمرکز شد.

هگل^۲ فیلسوف آیدنالیست آلمانی، معتقد است در جوامع مدرن آنچه به‌عنوان اخلاق یک و پسندیده محسوب می‌شود رعایت قوانین است. چراکه قانون زیرمجموعه اخلاق است و در این جوامع بسیاری از کدهای اخلاقی به‌صورت ماده‌های قانون، تدوین شده‌اند و دایره‌های اخلاق و قانون بسیار به هم نزدیک شده‌اند.

۱ ابراهیم فیاض متولد سال ۱۳۱۲ هجری شمسی در کارون ایران است وی اندیشمند و پژوهشگر ایرانی حوزه جامعه‌شناسی و انسان‌شناسی و استاد دانشگاه تهران می‌باشد و مدع اندیشه‌های چند بعدی در حوزه‌های مختلف از جمله ارتباطات و اخلاق است که مبنای بسیاری از پژوهش‌ها شده است.

افلاطون^۱ از فیلسوفان بزرگ یونانی، باورش بر این بود قبل از اینکه بدی و پستی دامن انسان را بگیرد باید خوبی‌ها به وی آموزش داده شود لذا اخلاق پسندیده ابتدا باید آموزش داده شود سپس انتظار رعایت آن برود. چراکه لازمه انجام هر عمل نیک؛ آموزش درباره آن نیک است انسان برای شاد زیستن نباید دل به آنچه نمی‌پاید ببندد و تا این موضوع را نیاموزد نمی‌تواند بر آن عمل کند.

سقراط^۲، حکیم و فیلسوف یونانی، حرکت بشر در فرآیند زندگانی را در مسیری رو به سعادت تصور می‌کرد و غایت مسیر حیات را سعادت‌مندی و نیل به نیکبختی می‌دانست وی در تمام عمر علمی خود پیوسته دنبال این بود که تبیین کند برای رسیدن به غایت این مسیر که سعادت است چه باید کرد؟ تا اینکه این تئوری را ارائه داد: سعادت افراد در انجام وظایف اخلاقی خود نسبت به دیگران

است و بدین‌سان است که بشر خواهد توانست به هدف نهایی زندگانی دست یابد و دنیاهای دیگری پیش چشمان وی گشوده شود این بهترین دلیل تمرکز بشر روی اخلاق است چراکه معنای زندگی وی را در نظام هستی متحول خواهد نمود.

و امروزه بارها و بارها توسط اندیشمندان حوزه اخلاق و مدیریت سازمان، ثابت شده است که رعایت اخلاقیات سبب موفقیت هر کاری و هر نوع سازمانی می‌تواند شود و بالعکس عدم توجه به اخلاق باعث اضمحلال و نابودی سازمان‌ها و جوامع خواهد شد انسان‌های با اخلاق مثل چرخ‌دنده‌های روان که در جای خود هم یاور و کمک‌حال دیگران هستند و هم وظیفه خود را به نحوی روان و آرام و بی‌وقفه انجام می‌دهند، سبب رسیدن به موفقیت‌های سازمان در مسیر حرکت به سوی اهداف عالی از پیش تعیین شده می‌شوند. حتی می‌توان گفت در شرایط وقوع حوادث و سوانح رعایت اخلاق پایه‌ای‌ترین کلید موفقیت در مدیریت بحران است. انسان دارای اخلاق حرفه‌ای در سازمان، رفتار و کنش‌های پایدار و معقول و منطقی دارد و از هر نظر عکس‌العمل‌های وی - حتی در بحرانی‌ترین حالات- قابل پیش‌بینی است.

جمع بندی

بنابراین می توان نتیجه گرفت:

۱- انسان با توجه به طبیعت خود و برتری جویی در بین هموعان لاجرم دنبال اخلاقیات خواهد رفت.

۲- رعایت موازین اخلاقی اموری است که سبب تفاوت انسان با دیگر موجودات می شود.

۳- لازمه داشتن اخلاق پسندیده و حمیده، شناخت و آموزش است.

۴- سازمان ها برای کسب سود بیشتر، ایجاد شورونشاط کاری در کارکنان، مبارزه با سستی و تنبلی و کارگریزی، ایجاد جو صمیمی و خیرخواهی، رضایت مشتریان و ارباب رجوع و رسیدن به اهداف نهایی و کنترل نیروی انسانی و ارتقای تعهد سازمانی باید دنبال آموزش اخلاقیات و سپس رعایت موازین اخلاقی (فردی و حرفه ای) در بین کارکنان خود و البته بیش از آن در بین مدیران باشند.

۵- امانت داری، صداقت، خیرخواهی، آراستگی، خوش خوئی، برخورد باحوصله، ادب و احترام و رعایت نزاکت در برخوردهای دوطرفه و امثال آن جزو اخلاقیات فردی است که در اخلاق سازمانی هم نمود پیدا کرده و کاربردهایی خواهد داشت و ضامن موفقیت هر سازمانی به شمار می رود اما اخلاق سازمانی یا اخلاق حرفه ای علاوه بر آنها مواردی چون رعایت استانداردها، استفاده از مواد اولیه مناسب، انجام کار در کمترین زمان و با کمترین هزینه و ... را نیز شامل می شود.

منبع:

مهدی زاده ملباشی، تورج. پنجمی اصل، مریم. اخلاق حرفه ای ضامن موفقیت سازمانی.

انتشارات ایلخانی، چاپ پنجم. سال ۱۳۹۸.